

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension og lov om ændring af lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 3/2 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Disse ret så omfattende forslag til ændringer tilsigter en meget omfattende ændring af hele styringen af ATP og LD. Det er derfor hjælpsomt, når forfatterne i fremsættelsestalen har sammenfattet tingene. Det har man gjort under den fælles betegnelse »demokratisering«, og det er jo en meget positiv etiket. Det er et velklingende navn. Men der kan sandelig sættes spørgsmålstegn ved, om det også kommer til at dække over indholdet.

Man har i bemærkningerne inddelt forslaget i tre hovedafsnit, og jeg vil koncentrere mine kommentarer om de tre hovedtemaer og så undlade at kommentere de mange detaljer.

Det første afsnit kaldes »Demokratisering på kapitalmarkedsniveau«. Her foreslås det, at alle, der er medlem af ATP eller har en konto i LD, vælger et repræsentantskab fælles for ATP og LD efter regler, som svarer til kommunevalgts.

Imod dette forslag har jeg for det første den indvending, at det er forkert at skære ATP og LD over én kam. Der er tale om to forskellige pensionsordninger.

ATP er en pensionsforsikring, dvs. en ordning, hvorved lønmodtagere ved opnåelse af pensionsalderen – og kun hvis de opnår pensionsalderen – får udbetalt en løbende ydelse, indtil de dør. Alle lønmodtagere har, fra ordningen blev etableret med udgangspunkt i en aftale mellem arbejdsmarkedets parter, fået indbetalt bidrag til ATP, men bidragene samles ikke på en personlig konto, de indgår i en fælles pulje.

Ordningen kom i stand som led i den indkomstpolitiske helhedsløsning i 1963, og det er helt i overensstemmelse med denne oprindelse, at ledelsen ligger i hænderne på repræsentanter for alle lønmodtagere og for alle arbejdsgivere – valgt gennem repræsentative organisationer. Hertil kommer repræsentanter for staten som

udtryk for det landspolitiske underlag. Det er den slags langsigtede aftaler, som man selvsagt må respektere.

For så vidt angår Lønmodtagernes Dyrtidsfond er der tale om en slags kapitalpension bestående af individuelle konti for hver enkelt af de lønmodtagere, som i 1977-1978 af staten fik kompensation for nogle dyrtidsportioner, som arbejdsgiverne slap for at udbetale. Der er altså tale om en eksisterende kreds af personer, som i øvrigt gradvis bliver mindre og mindre.

En egentlig demokratisering af LD ville vel indebære, at den enkelte lønmodtager selv kunne forvalte sine egne midler, som så kunne båndlægges i et pengeinstitut, blot der var sikkerhed for, at midlerne ikke blev taget ud til forbrug, men hvor det altså var den pågældende lønmodtager, der selv bestemte, hvor pengene skulle placeres. Vil forslagsstillerne være med til den slags demokratisering? Så var det værd at tale om.

Min anden indvending gælder forslaget om direkte valg. Jeg skal ikke gå i enkeltheder med de foreslåede valgeregler, men kun fremhæve, at der i givet fald bliver tale om et meget bureaukratisk system. For det første må der blive tale om to forskellige valg, fordi det er to forskellige persongrupper, der kan komme på tale som vælgere. For det andet ville sådanne valg i varierende grad omfatte næsten hele befolkningen. Det ville give uforholdsmæssigt store praktiske problemer.

En sammenkædning med kommunevalgene tror jeg kommunerne og befolkningen vil have sig frabedt. Arbejdsmarkedets fonde har intet som helst med kommunerne at gøre.

Den anden del af forslaget kaldes i bemærkningerne »Demokratisering på virksomhedsniveau«. Kernen i dette afsnit af lovforslaget er, at ATP og LD skal overlade stemmeretten på de aktier, fondene har erhvervet, til de ansatte eller deres repræsentanter.

Jeg skal helt undgå at gå ind på de mere politisk-ideologiske udredninger, som er indeholdt i begrundelsen for dette forslag, men alene holde mig til, at det ville være i strid med grundlæggende retsprincipper, hvis lovgivningsmagten ville fratage disse selvejende fonde og deres legitime ledelser retten til at disponere over de aktiver, fondene har ejendomsretten til, for derefter at overlade denne ejerbeføjelse til en i denne forbindelse fuldkommen tilfældigt ud-

[Arbejdsministeren]

peget gruppe af lønmodtagere, nemlig dem, der tilfældigvis for øjeblikket er ansat i en virksomhed, som fondene tilfældigvis for øjeblikket måtte have økonomisk interesse i at investere i.

Hvordan skal fondsledelsen kunne leve op til ansvaret for at forvalte fondsmidlerne, så de bliver til størst mulig gavn for de berettigede lønmodtagere, hvis dispositionsretten på den måde bliver overdraget til andre?

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke hermed tager afstand fra medarbejderindflydelse i almindelighed. Tværtimod har regeringen, industriministeren og jeg ved mange lejligheder arbejdet på at forbedre lønmodtagernes medindflydelse, men der sker altså her en utidig sammenblanding ved at kæde samarbejdet i virksomhederne sammen med udøvelsen af de to fondes ejeransvar.

Det sidste afsnit i bemærkningerne til lovforslaget har overskriften »Liberalisering af placeringsreglerne«. Hertil er kun at sige, at reglerne om placering af fondenes midler blev ændret for kun godt et år siden som led i det brede forlig omkring den såkaldte eksportpakke og finansloven for 1988. Vi har ikke engang set ét års regnskab under de nye regler, så det er helt uaktuelt at tage dem op til en sådan revision på nuværende tidspunkt.

Som det turde være fremgået, bærer enigheden eller den positive holdning fra forrige punkt på dagsordenen ikke videre til dette forslag. Jeg må afvise det.

Kaj Poulsen (S):

I modsætning til arbejdsministeren, som siger, at han meget gerne vil have lønmodtagerindflydelse, mener vi det faktisk. Arbejdsministeren siger jo, at arbejdsministeren, industriministeren, og hvem ved jeg, nu har fremsat forslag om lønmodtagerindflydelse. Det eneste sted, lønmodtagerne bare ikke må komme med, er i bestyrelserne i selskaberne. Jeg forstod meldingen. Men må jeg sige, at på det punkt er vi enige med SF. Vi mener, at på baggrund af den lønmodtagerkapital, de midler, der placeres i virksomhederne, skal lønmodtagerne naturligvis have indflydelse i bestyrelserne. Det kan vi ikke have noget imod. Vi synes, at hvad det angår, er forslaget rigtigt.

Vi er også enige i, at vi bør liberalisere placeringsmulighederne, og jeg tror såmænd også, at ministeren inden alt for mange år vil være med

til at liberalisere det, således at både disse fonde og andre fonde får samme muligheder som lignende fonde i det indre marked. Så jeg tror såmænd, at vi kommer frem til det, tiden skal nok arbejde for en enighed på området. Vi har jo i en årrække forsøgt at få mere kapital ud til erhvervslivet, men her har regeringen altså slået bremserne i. Vi synes ikke, det er klogt.

Vedrørende den sidste del af forslaget, nemlig om valg af et repræsentantskab på 41 mennesker, må vi sige, at vi er indstillet på, at vi skal prøve på at få valgt et repræsentantskab på en anden måde, end det sker i dag, men jeg vil godt sige, at det ikke er Socialdemokratiets opfattelse, at demokrati altid er lig med nærdemokrati som i dette forslag. Vi er bange for, at hvis et forslag som dette gennemføres, vil lysten til at deltage i sådanne afstemninger være uhyre begrænset, og dermed vil man faktisk ikke opnå det, som jeg tror forslagsstillerne ønsker. Vi tror ikke, det vil sige nogen ret meget – som også arbejdsministeren var inde på – at det er forskellige persongrupper, der skal stemme forskellige steder på baggrund af forskellige udbetalingsregler. Vi tror, at det at vælge 41 mennesker til et sådant repræsentantskab igennem en landsdækkende afstemning ved kommunevalg faktisk er at overdrive tankerne om, hvad demokrati er.

Som beskrevet af SF i bemærkningerne til lovforslaget har Socialdemokratiet også tidligere udtalt ønske om at få andre muligheder for at vælge repræsentantskaber både til de lønmodtagerfonde, som vi har, og til dem, som vi forventer kommer i fremtiden. Man ønsker en mere direkte form for repræsentativt demokrati end den, der ligger i dette forslag. Det er jo også det repræsentative demokrati, man dyrker ved at lade et repræsentantskab sidde der, men vi tror, at vi kan finde frem til et betydelig mere effektivt system.

Så synes jeg, der er en mangel ved forslaget. Vi har lidt svært ved at forstå, at når man ønsker demokratiet udviklet meget, som man vil her, hvorfor skal det så ikke omfatte alle mulige andre fonde? Her tænker jeg naturligvis på, at de store lønmodtagerpensionsfonde m.v. er undtaget, og vi har lidt svært ved at forstå, hvorfor der skal være forskellige regler fra den ene fond til den anden, men det kan der muligvis findes en fornuftig forklaring på. Vi synes dog ikke, den del af forslaget er særlig velgennemtænkt.

[Kaj Poulsen]

Vi tror, demokratiet skal udvikles også inden for dette område, men ikke efter den model, der ligger i SF's forslag.

Jeg håber, at vi kan få en positiv forhandling, således at vi måske kan komme frem til noget og måske finde et flertal for at få udviklet demokratiet inden for disse områder. Lysten til at gøre det er der. Vi håber også, at flertallet vil være til stede.

Aagaard (KF):

Da vor ordfører vedrørende dette forslag, fru Grethe Fenger Møller, er forhindret i at være til stede i dag, skal jeg på hendes vegne fremsætte følgende bemærkninger:

Demokratisering er »overskriften« på dette lovforslag fra SF, og som ministeren gav udtryk for, opfattes demokratisering sædvanligvis positivt. I Det Konservative Folkeparti mener vi ikke, at demokratisering er den rigtige betegnelse for dette lovforslags indhold. Vi ser det snarere som en bureaukratisering.

Vi kan ikke følge forslaget om, at medlemmer af såvel ATP som LD skal vælge et fælles repræsentantskab, ikke mindst på grund af de to fondes forskellige strukturer, hvor bl.a. ATP-fonden løbende udbygges både beløbsmæssigt, og hvad angår antallet af bidragydere, mens LD-fondens midler og personkreds gradvis reduceres.

Med hensyn til de direkte valg kan jeg sige, at vi deler de betænkeligheder, som hr. Kaj Poulsen havde, og jeg er helt enig i de indvendinger, som ministeren kom med. Sammenblandingen af kommunale valg og valg til arbejdsmarkedets fonde er efter vores opfattelse helt uacceptabel.

Jeg kunne tænke mig at spørge forslagsstilleren, hvordan man egentlig forestiller sig kandidatlisterne udarbejdet. Er det som ved de kommunale valg partierne, der opstiller, eller er det parterne på arbejdsmarkedet, der skal komme med kandidatlisterne? Eller vil man i den lokale presse annoncere efter kandidatember? Og endelig: Hvem skal forestå administrationen? Og hvem skal i sidste ende betale? Er det de politiske partier, eller er det arbejdsmarkedets parter? Eller er det måske kommunen?

Et andet spørgsmål, jeg også gerne vil rejse i tilknytning hertil er: Skal der føres en egentlig valgkamp og i så tilfælde af hvem? Eller hvordan forestiller man sig, at vælgerne får kend-

skab til de pågældende kandidater? Tror man, at der vil være interesse for noget sådant? Skal orienteringen ske på valgmøder, gennem plakater, brochurer eller annoncering i den lokale presse? Og igen: Hvem skal betale?

Med andre ord: Vi ønsker altså ikke at blande os i den aftale, arbejdsmarkedets hovedorganisationer har indgået om valgene til repræsentantskabet og heller ikke at forflygtige ejendomsretten og dispositionsretten i fondene eller fondsledelsernes forvaltning af midlerne, men vil tværtimod respektere organisationernes aftale.

Og med disse bemærkninger skal jeg afvise lovforslaget.

Jane Oksen (FP):

Da fru Pia Kjærsgaard er fraværende, skal jeg på Fremskridtspartiets vegne udtrykke vores holdning til dette forslag.

Set fra Fremskridtspartiets synspunkt er ATP og Lønmodtagernes Dyrtdsfond bureaukratiske, overflødige organer, som Fremskridtspartiet gerne så totalt afskaffet, og de mange milliarder kroner, der ligger i disse fonde, ønsker vi tilbage til statskassen. Det ville virkelig være til gavn for de skatteplagede danskere og ikke mindst arbejderne.

Når SF med dette forslag ønsker de to fonde sammenlagt, betragter vi det som en yderligere bureaukratisering. Man vil også have et stort fælles repræsentantskab på 41 medlemmer, og medlemmerne af repræsentantskabet skal vælges af medlemmerne, der betaler til de to fonde. Det lyder meget bureaukratisk, og jeg tror, det kræver et stort valgapparat. Jeg tror ligesom andre ordførere heller ikke, at de almindelige mennesker overhovedet har lyst til at deltage i sådanne valg.

Når SF kommer med dette forslag, er det selvfølgelig udtryk for, at man ønsker større magt til arbejderne, og så kan man kalde det demokrati, eller hvad man vil. Det handler faktisk om, at arbejderne skal til at styre virksomhederne. Arbejdsgiverne er næppe nævnt i forslaget, og det foreslås da også, at repræsentantskabet senest i 1992 skal fremlægge modeller af de vilkår, hvorunder de ansatte kan drive virksomheden, til offentlig diskussion.

Som nævnt så vi gerne i hvert tilfælde ATP helt nedlagt og også Lønmodtagernes Dyrtdsfond. Men især ATP. Så længe vi har den, bur-

[Jane Oksen]

de vi nok hellere tænke lidt på, at de mennesker, der livet igennem betaler til ordningen, fik nogle flere penge ud af ATP, end at fokusere på, at de mange penge nu skal sættes i virksomhederne.

I dag er der jo ikke lovhjemmel for, at man sætter mange penge af, som forslaget lægger op til; vi kunne måske nok se lidt positivt på, at erhvervslivet fik nogle flere af de midler, der er i ATP, men at ophæve den øvre grænse, som SF foreslår, mener vi er at gå for vidt.

Vi er som sagt heller ikke tilhængere af, at alene lønmodtagerne skal bestemme over midlerne i de to lønmodtagerfonde. Arbejdsgiverne betaler jo, så vidt jeg har forstået, to tredjedele af de bidrag, der indbetales til ATP, så de må vel også have noget at skulle have sagt.

Det er jo sådan, at staten tjener stort på disse fonde, og desuden betales der renteaftgift. Alene i 1987 blev der betalt over 2 mia. kr., men ATP udbetalte kun 898 mio. kr. til pensionisterne. Der var også store administrationsudgifter, i ATP var de på 86 mio. kr. Mon SF virkelig tror, at de bliver mindre ved, at ATP og LD slås sammen? Sådant som ATP-fondene fungerer i dag, bliver der faktisk gennemsnitligt kun et par tusinde kroner til hver pensionist, og det på trods af at ATP blev oprettet i 1964 med det formål, at man skulle sikre et tillæg til folkepensionisterne.

Det er muligt, at SF vil sige, at ved at placere flere penge i erhvervslivet bliver der også flere penge til pensionisterne, men det tror vi altså ikke på, fordi den kapital, der så skal anbringes, jo er en risikovillig kapital, og vi har ingen garanti for, at det overhovedet giver overskud. Det må også med i betragtningerne, at de mennesker, der har penge i disse fonde, også har en rimelig sikkerhed for, at pengene bliver forrentet ordentligt.

Der ligger et stort udvalgsarbejde i at få disse ting grundigt belyst, men Fremskridtspartiet kan altså ikke støtte lovforslaget.

Skramsager Skau (V):

Venstre kan heller ikke støtte det foreliggende lovforslag fra SF. Det lyder vældig godt, når SF taler om demokratisering, for begrebet demokratisering er jo positivt ladet, men jeg synes, at det er noget af et misbrug at anvende det i forbindelse med det lovforslag, som SF her har fremsat. Hvis det skulle have noget med de-

mokrati og selvbestemmelse at gøre, burde der jo gives mulighed for, at den enkelte lønmodtager selv får beslutningsretten over egne midler i stedet for det kolossale bureaukrati og sammenhængen til kommunalvalg osv., som SF lægger op til.

Vi så da gerne, at man som medlem af ATP, som lønmodtager – som jeg har været hele mit liv med ret så store midler stående i ATP-fonden – selv kunne bestemme over egne midler, hvordan de skulle investeres, f.eks. i den virksomhed, man arbejder i, og på det grundlag også personligt fik overladt stemmeretten, men ikke sådan som der lægges op til fra SF, at man skal kunne give virksomhedens medarbejdere beslutningsretten over de fælles midler, selv om de ikke har adgang til kontoen som sådan. Det vil jeg gerne betakke mig for, i hvert fald hvad angår de midler, jeg har stående i ATP.

Jeg mener, at det, der ligger bag SF's forslag, er, at man gerne vil have såkaldt ØD, man vil koncentrere beslutningsretten over dansk erhvervsliv på færre hænder end i dag.

Men ATP er, som det tidligere er sagt, oprettet imellem arbejdsmarkedets parter i sin tid, og det er også dem, der har lavet koncepten vedrørende ATP, og vi mener, at den fortsat bør ligge dér.

Jeg vil gerne til slut understrege, at det er meget, meget vigtigt, at der er en meget nær sammenhæng mellem kontohavere i ATP og den stemmeret, som kan udøves. Det bliver jo ikke tilfældet med det, SF lægger op til. Det kan jo f.eks. betyde, at lønmodtagere i en virksomhed får stemmeretten over andres penge, og det kan være, at virksomhedens lønmodtagere har helt andre interesser i virksomheden, nemlig at den skal give arbejdspladser og arbejdspladser og arbejdspladser, og at man fuldstændig glemmer formålet med ATP, nemlig at ATP skal sikre os en tillægspension. Formålet er pension, formålet er ikke at overtage danske virksomheder. Men hvis investeringer i virksomheder kan give bedre afkast end investeringer i obligationer, er det da også i orden, og de muligheder foreligger jo.

Jeg ville gerne se, at vi som lønmodtagere havde flere valgmuligheder for udbetalingen af ATP-midler afhængigt af vores egne ønsker. Det har vi ikke. Jeg har hørt, at man tidligere har drøftet og diskuteret mulighederne for at liberalisere lidt mere, men det ligger selvfølgelig ikke i forslaget.

[Skrunsager Skau]

Venstre afviser det foreliggende forslag.

Marianne Jelved (RV):

Da det Radikale Venstres ordfører, hr. Jørgen Estrup, ikke kan være til stede, skal jeg sige følgende:

SF's forslag til ændring af lovgrundlaget for ATP og Lønmodtagernes Dyrtdsfond er i formen nyt, men i realiteten, dvs. hvad indholdet angår, svarer det meget nøje til det beslutningsforslag, nr. B 60, som vi i Folketinget førstebehandlede den 15. januar 1988, og som vi afviste fra radikal side.

Fra vores side anførte vi dengang tre hovedindvendinger mod SF's tanker. For det første medførte forslaget en kapitalkoncentration, idet Lønmodtagernes Dyrtdsfond og ATP sammensluttedes til én fond, for det andet åbnede forslaget ikke for reel medbestemmelse på den enkelte arbejdsplads, og for det tredje kom der nemt modstrid mellem hensynet til pensionsopsparerne og de nye regler.

Det er nøjagtig de samme indvendinger, som nu melder sig ved det fremsatte forslag. Oprettelsen af et fælles repræsentantskab og bestyrelse for ATP og LD indebærer en koncentration, og der er ikke føjet væsentligt nyt til spørgsmålet om medbestemmelse.

Umiddelbart kan det naturligvis virke som en demokratisk foranstaltning, at man foreslår almindelig valgret og valgbarhed til fondenes styrende organer, men der er alvorlig grund til at frygte, at et sådant system med direkte valg kun vil blive brugt i ringe grad og derfor snarere vil føre til bureaukrati end til demokratisering.

Det egentlige problem, sådan som vi ser det fra radikal side, er det, som blev fremhævet under førstebehandlingen af beslutningsforslag nr. B 60 i januar 1988, og jeg vil derfor gerne citere det pågældende afsnit fra talen, Folketingstidende 1987-88, sp. 4981:

»Fra radikal side efterlyser vi stadig væk den model, som kan sikre, at man faktisk kan give medarbejderne reel indflydelse, samtidig med at man beholder ejendomsretten hos fondene.

Vi har jo at gøre med et samfund, der bygger på den private ejendomsret og derfor også en beslutningsret, som automatisk følger af ejendomsretten. Det, vi her forsøger, er at finde ud af at skille de to ting ad, og det kræver en særlig indsats og en særlig dokumentation.«

Og jeg springer lidt i talen (sp. 4982):

»Spørgsmålet er, om man ad andre veje, når det kommer til stykket, kan bryde et fællesskab mellem beslutningsret og ejendomsret. Det er sådan set det, diskussionen drejer sig om.«

Her står diskussionen fortsat i dag, og der er grund til at påpege, sådan som det også blev gjort under debatten om beslutningsforslag nr. B 60, at bevisbyrden for, at medbestemmelse og fonde kan forenes, påhviler dem, der ønsker fondene. Eller for endnu en gang at citere fra den nævnte ordførertale, denne gang fra sp. 4990:

»Vi har altid ment, at reel medindflydelse krævede, at man havde ejendomsret. Det er derfor, at vores medejersforslag er opbygget uden fonde, bortset fra den forvaltning, man har i fællesskab på den enkelte arbejdsplads. Derfor er det altså SF – og måske Socialdemokratiet, men det er lidt mere uklart efterhånden – der må forklare os andre, at det kan lade sig gøre at give medarbejderne andet end en narresut, når man holder fast i fondene, og at det kan gøres inden for dette samfunds interesser og ikke i en eller anden fremtidsvision, som ligger på SF's tegnebræt.«

Det Radikale Venstre er fortsat parat til at diskutere, om der findes modeller, som kan råde bod på den magtkoncentration og den mangel på demokrati, som ligger indbygget i de store fondsdannelser.

Vi finder imidlertid ikke, at dette forslag har bragt os videre, og vi kan derfor ikke støtte det.

Bollmann (CD):

Heller ikke vores ordfører kan være til stede, så det er åbenbart reservernes dag i dag, men jeg skal på hendes vegne komme med nogle ganske få bemærkninger til forslaget:

Jeg vil først starte med at sige, at selv om jeg var meget enig med hr. Aage Frandsen – i hvert fald i en vis udstrækning – under det sidste forslag, så gælder enigheden ikke mere. Vi vil totalt afvise lovforslaget, og jeg skal kommentere de enkelte punkter.

Man foreslår, at alene lønmodtagerne skal være med i ledelsen af fondene. Det kan vi ikke acceptere alene på baggrund af, hvordan fondene i sin tid er oprettet. Og med hensyn til sammenlægningen gælder det samme, fondene har forskellig oprindelse, forskellig struktur, forskellige formål. Så det vil vi klart afvise.

[Bollmann]

Så er der spørgsmålet om valgsystemet. Det forekommer mig også temmelig voldsomt, temmelig bureaukratisk. Jeg tror ikke på, at folk ville bruge et sådan valgsystem.

Der er så nævnt noget om placeringsregler, og det er da muligt, hr. Kaj Poulsen får ret engang, men vi har jo lige været igennem en »øvelse« for ikke så lang tid siden, som ministeren også gjorde opmærksom på, så jeg mener, at hvis man skal diskutere det, skal det diskuteres i en helt anden sammenhæng, og så er det da også rigtigt, at der er andre fonde, der eventuelt skal med i denne diskussion.

Endelig er der spørgsmålet om indflydelse på anbringelse i virksomhederne. Der er jeg da også enig i, at det kommer til at virke meget tilfældigt, hvem der i givet fald kommer til at beslutte det, hvem der tilfældigvis er ansat på det tidspunkt. Og jeg ville i hvert fald sige, at i det omfang det kommer til at bryde med indehaverens ret til at lede og fordele arbejdet, vil vi absolut gå imod.

Som hr. Aage Frandsen altså kan forstå, er vi imod hele forslaget.

Glønborg (KRF):

Da hr. Kofod-Svendsen er optaget andetsteds i huset, skal jeg på Kristeligt Folkepartis vegne oplyse, at vi erkender, at midlerne i Arbejdsmarkedets Tillægspensions fond og i Lønmodtagernes Dyrtidsfond er fremkommet på vidt forskellig vis, og vi respekterer derfor, at de to fonde har forskellig ledelsesform.

Vi må i det hele taget sige, at vi er ganske godt tilfredse med den måde og de vilkår, under hvilke de to foretagender fungerer, og det er ikke lykkedes for SF at overbevise os om nødvendigheden af ændringer som de her skitserede.

Aage Frandsen (SF):

Det er rigtigt, at formålet, udgangspunktet for ATP i 1964 og Dyrtidsfonden i 1979 var forskelligt. Men fondene er også anderledes i dag, end de var dengang. Dengang ATP blev startet, var det en pensionsopsparing, og den var sikret den højeste mulige forrentning, og det var i form af obligationer, og senere har man i stigende omfang ønsket også at foretage aktive investeringer.

Med hensyn til Dyrtidsfonden er det endnu mere udpræget, at den er meget mere aktiv i sin investeringspolitik end ATP-fonden.

Men som vi ser de to fonde, har de efterhånden i stigende omfang samme formål. Man kan sige, at det nok også er lidt tilfældigt, at det er blevet en forskellig måde, man udbetaler på. Man har i ATP en meget mere passiv investeringspolitik, og når man så endelig investerer nogle penge, er man også meget passiv, og det hænger jo nok sammen med, at der både er lønmodtager- og arbejdsgiverrepræsentanter i fonden, og det, man kan blive enige om, er så at gøre så lidt som muligt.

Vi er altså interesseret i, at man skal gå længere i retning af, at man skal være aktiv i sin investeringspolitik, at man altså ikke bare skal lade kapitalejerne bestemme, hvordan pengene skal anbringes, men at man i høj grad også skal have lønmodtagerne med.

Og så er det også et spørgsmål: Hvad er demokrati, hvad er demokratisering? Ja, jeg vil jo kalde det, som arbejdsministeren og også hr. Skrumstager Skau talte om, liberalisering. Det er liberalisme at ville sige, at hver enkelt skal have sin egen konto. Det er jo en liberal indstilling, og det er da i orden, at man har den, og jeg ved også godt, at man ud fra nogle liberalistiske betragtninger kan tale om, at det er en slags demokrati, fordi man jo stemmer i kraft af sine penge.

Det, der er ideen i denne model, er jo, at man altså stemmer efter antal hoveder og ikke efter antal hoveder. Tankegangen vedrørende det fælles repræsentantskab er, at folk, uanset hvor mange penge de har stående, har én stemme. Det var et gammelt, godt princip inden for andelsbevægelsen engang, og det er der også visse partier der engang har været tilhængere af, men der er nu lidt længere imellem, at man hører de synspunkter hos de samme partier.

Så er der alle de kritikpunkter, som man godt vidste måtte komme. De Radikale er ikke klar over, at forslaget er ændret i forhold til sidst, at man i høj grad har taget højde for spørgsmålet om ejendomsretten, dispositionsretten, nemlig at skelne mellem, hvornår der er tale om bestemmende eller ikkebestemmende indflydelse. Det er i virkeligheden et forsøg på – og jeg mener helt klart, at det er lykkedes – at tage højde for den situation, hvor problemet er, at der er nogle, der ejer, og nogle andre, der disponerer. Når der er tale om bestemmende indflydelse, har vi sagt, at så skal folk – hvis der er mulighed for, skal vi sige at formøble pengene – ind

[Aage Frandsen]

og stemme. Men når der er tale om ikkebestemte indflydelse, har man jo alligevel ikke reel indflydelse i samme omfang. Så er der i høj grad tale om et forsøg på at løse det problem, som man med rette kan sige eksisterer under alle omstændigheder.

Det andet, som man altid også hører, når man taler om, at nu skal man eventuelt indføre direkte demokrati nogle steder, er, at man siger: Jamen vil folk nu stemme? Der er nok ikke nogen, der gider stemme. Nej, det kan da godt være. Da man fik grundloven herhjemme, var der også nogle, der mente, at bønderne ikke gad stemme, og stemmeprocenten i 1849 var heller ikke så flot, som den er i dag. I 1849 var den 32,5 i de kredse, hvor man stemte – der var nogle steder, hvor man kårede – og i 1855 kom vi helt ned på 15,8 pct., det var stemmeprocenten blandt de stemmeberettigede ved folketingsvalg.

Så ud fra de betragtninger kunne man sige: Vi må da vist hellere afvikle det system, for der er jo ikke mange, der stemmer, og så kunne man bruge det princip, som man anvendte ved landstingsvalg med, at man brugte et indirekte valgssystem. Det var der heldigvis ikke så mange der talte om, så man afskaffede trods alt ikke det direkte valg til Folketinget, og det lykkedes da også i forrige århundrede at nå helt op i nærheden af 70 pct. Men ved folketingsvalg har vi været nede på 15,8 pct., godt nok i 1855.

Da man indførte EF-parlamentsvalget, var der også nogle – da var vi måske nogle af dem – der sagde, at folk gider nok ikke stemme. Men de medlemmer af Folketinget, som var tilhængere af direkte valg, begrundede det bl.a. med, at så blev det vigtigere, og det er også pointen for os her. Det bliver vigtigere, når man har direkte valg. I 1979 var stemmeprocenten 47,8, i 1984 52,4, og det vil sige, at der er en tendens til, selv om man starter på et lavere udgangspunkt, at stemmeprocenten stiger, når der er tale om direkte valg. Så jeg synes ikke, man skal bruge det argument med, at folk nok ikke gider at stemme, for så skulle vi også have afskaffet valg til skolenævn eller nu skolebestyrelser. Vi skulle også afskaffe menighedsrådsvalg og valg en række andre steder, hvis det er det, der er argumentet, for dér er stemmeprocenten virkelig lav. Man kan også diskutere, om det ikke er et spørgsmål om, hvor der er noget, der er rigtig vigtigt for os. Selvfølgelig er det vigtigt med me-

nighedsråd, men personlig synes jeg, at ATP's og Dyrftidsfondens dispositioner er lidt vigtigere, og det vurderer jeg ikke kun ud fra et penge-spørgsmål, men også ud fra, hvilken rækkevidde de beslutninger, man træffer, har.

Til dem, der argumenterer for, at der nok ikke er nogen, der vil stemme, må man sige, at det argument har vi hørt før. Det har vist sig, at når man først indfører det direkte valgssystem, kommer stemmeprocenten efterhånden også op, fordi det er et spørgsmål om at gøre tingene betydningsfulde.

Hvordan skal det så foregå? Når vi har sagt »i forbindelse med kommunevalg« er det, fordi kommunerne så kunne få en lille indtægt fra ATP og Dyrftidsfonden. Det er selvfølgelig dem, der skal afvikle og betale det. Når der alligevel skal afholdes valg og der er lokaler til rådighed og folk kommer derhen, kan man lige så godt leje nogle lokaler ud og sige: Derhenne stemmer de altså om LD og ATP's repræsentantskab. Men udgifterne skal selvfølgelig afholdes af dem selv. Så det er en praktisk foranstaltning. Der er ingen grund til at gøre tingene dyre og besværligere end højst nødvendigt.

Hvad er det så for nogle lister, spørger hr. Aagaard. Det ved jeg ikke. Det tror jeg såmænd heller ikke man sagde i 1849. Det var, før man havde lister og partier. Men vi har lavet modellen ud fra, at der kommer lister. Det er derfor, vi bruger kommunalvalglovens principper. Man kunne godt forestille sig, at der var en liste, der sagde, at vi lægger megen vægt på nogle bestemte typer investeringer, f.eks. på investeringer, der gik ud på at begrænse ressourceforbruget, begrænse energiforbruget i virksomhederne. Det er dem, vi vil satse på.

Der kunne være en anden liste, der sagde: Vi vil lægge vægt på, at vi får nogle gode udbetalinger, sådan at man ikke investerer for vildt, for risikofyldt, men sådan mere konservativt – ikke i hr. Aagaards betydning, men lidt tilbageholdende. Sådanne lister kunne også tænkes.

Så kunne der være en liste, som sagde: Vi lægger megen vægt på, at der bliver demokrati på arbejdspladsen, og det vil vi investere i. Sådanne kunne man forestille sig en række lister, der ville komme, og vi ville dele os op på investeringsområdet efter anskuelse. Der kan godt være sammenfald med traditionel partipolitisk opfattelse, men det er ikke givet, at der vil være det. Det kan godt være, at der kunne laves en

[Aage Frandsen]

liste, hvor der både var konservative og socialdemokrater, sågar en SF'er og en venstremand. Det skal vi ikke blande os i, når vi laver disse ordninger.

Jeg kan forestille mig en række ting, men på samme måde, som man tidligere har lavet nye ting, skal man ikke forudskikke alt på forhånd, og det vil jeg heller ikke gøre i dette tilfælde.

Det er virkelig med velberåd hu, at vi har valgt at skelle mellem virksomheder, hvor man har bestemmende og ikkebestemmende indflydelse. Vi mener, at det løser nogle af de problemer, som under alle omstændigheder er der, med dem, der har ejendomsretten, og dem, der har dispositionsretten.

Jeg forstod på fru Annette Just, at i spørgsmålet om placeringsregler gik det nu for vidt. Men jeg kan da huske sidste efterår – oktober måned 1987 må det have været – hvor hr. Glistrup støttede det socialdemokratiske forslag om at fjerne loftet. Så på det tidspunkt var Fremskridtspartiet mere liberalistisk på dette punkt, end de tilsyneladende er i øjeblikket.

Vi betragter i en vis forstand forslaget som en helhed. Men der er ikke tale om, at man ikke kan tage dele ud af det, og, hvis man er enig, gennemføre det. Det andet kunne man så kigge på senere hen. Hvis man f.eks. er enig om, at man skal liberalisere placeringsreglerne, kunne vi se på det. Hvis man er enig om, at lønmodtagerne på en eller anden måde skal have større indflydelse, og man ikke under nogen omstændigheder giver dem den automatisk, men at det hele tiden er fonden, der skal sige ja, så kunne man sige, at det var det, man ville være med til. Der er altså en tendens til, at man, når man er uenig i et forslag, argumenterer ud fra, at det kan ikke lade sig gøre på lige det punkt, men det kunne måske lade sig gøre på et andet punkt. Jeg mener, at hvis man er indstillet på, at lønmodtagerne kan få penge overført, så kan man bare sige: Fonden skal sige ja, så er det i orden. På den måde kunne man i hvert fald få lidt igennem. Vi må se, om det er det, man vil.

Fjerde næstformand (Poulsaard):

Hr. Aage Frandsen kom til at sige fru Annette Just. Det var fru Jane Oksen.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Vi er i Det Radikale Venstre godt klar over, at

det forslag, vi behandler i dag, ikke er helt lig det forslag, vi behandlede i forrige folketings-samling.

Det, jeg sagde i mit indlæg, var, at vi ikke mener, at spørgsmålet om sammenhæng mellem beslutningsret og ejendomsret er løst i det forslag, som SF nu fremsætter.

Jeg har forstået det på den måde, at SF's forslag går ud på, at man skal have landsdækkende lister til det valg, man skal foretage, eventuelt samtidig med kommunalvalget. Det drejer sig om at vælge 41 repræsentantskabsmedlemmer efter landsdækkende lister, sådan har jeg forstået det, og det er forskellen på de valg, vi foretager til f.eks. skolenævn, hvor det er lokalt forankret. Vi har en fornemmelse af, at det vil blive vanskeligt at skabe interesse for de lister på landsplan.

Jeg kan nævne et eksempel i forbindelse med andre valg, nemlig til telefonselskabers repræsentantskaber. Det er vanskeligt at skabe interesse for dem. Jeg ved godt, at man ikke kan drage en direkte parallel mellem SF's forslag og valg til telefonselskaber, men alligevel. Skolenævnvalg som fremhævet af hr. Aage Frandsen som eksempel er lokalt forankrede, og det skaber en anden interesse.

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil til fru Marianne Jelved sige, at det er rigtigt, at valg til skolenævn og skolebestyrelse har lokal forankring. Derfor er jeg også ked af, at stemmeprocenten er så lav. Det groteske er, at dér skulle man egentlig have forventet høj stemmeprocent, fordi det var lokalt. Det må vi håbe bliver bedre.

Parallellen kunne man drage til EF-Parlamentsvalget, fordi man oprindeligt havde et indirekte valgssystem, så vi valgte gennem Folketinget. Så ville man gøre det mere betydningsfuldt. Jeg synes, det er i orden, at tilhængerne af EF skal spille en rolle, og at man fik direkte valg. Stemmeprocenten var rent faktisk meget lav – første gang under 50 pct., næste gang over 50 pct. – og uanset min holdning til EF vil jeg ikke se bort fra, at stemmeprocenten næste gang måske bliver højere. Derfor mener jeg, det er et spørgsmål om, hvad folk vil lægge i det. Jeg kan godt forstå, at folk ikke stemmer til telefonselskabernes valg, for det er fuldstændig ligegyldigt, hvem der sidder dér. Derimod synes jeg ikke, det er ligegyldigt, hvem der er med til

[Aage Frandsen]

at bestemme Dyrtingsfondens dispositioner, og mange af dem er ganske gode.

I spørgsmålet om, hvem der skal have indflydelse på placeringen af midler, kunne man anvende den model, som vi foreslår, når det drejer sig om bestemmende indflydelse, hvor vi så siger, at ejerne kun får overladt stemmeretten, hvis fonden siger ja. Hvis fru Marianne Jøved er enig, kan vi gøre det sådan. Det ville være bedre end det, som er gældende i øjeblikket. Små skridt har også ret.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Det Politisk-Økonomiske Udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 40:

Forslag til folketingsbeslutning om skolefritidsordninger.

Af Jytte Andersen (S) m.fl.
(Fremsat 10/1 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Der stilles mange beslutningsforslag i Folketinget, og ofte drejer de sig om ideer, man ønsker til debat, og det kan være udmærket.

I dag har vi et forslag til behandling, som har det usædvanlige indhold, at det drejer sig om noget, der er gennemført. Derfor kan jeg naturligvis kun være positiv over for det, men jeg synes, at når det er blevet udsat flere gange, havde det været en idé at udsætte det 1 år til eller på ubestemt tid, for jeg kan sige, at den undersøgelse af skolefritidsordninger, der ønskes, er sat i gang i november. Der er udsendt spørgeskema

vedrørende antal børn, lokaleforhold, personaleforhold, åbningstider, forældrebetaling, visitation og pædagogiske mål, dvs. stort set alle de oplysninger, der ønskes i beslutningsforslaget.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at der siden oktober 1986 er etableret tre gange så mange ordninger. Vi ser ikke, at der er behov for regelsæt vedrørende ordningernes pædagogiske kvalitet. Kommunerne har vist sig ansvarligt voksent. Derfor vil jeg allerede nu sige, at jeg ikke tror, der bliver brug for at udfærdige regler, heller ikke når resultatet af undersøgelsen foreligger.

Merete Aarup (KF):

Den konservative folketingsgruppe finder ikke, der er grund til at vedtage dette beslutningsforslag, som pålægger ministeren at gennemføre en undersøgelse af de tilbud, der gives børn i folkeskolen uden for den egentlige undervisningstid, også kaldet skolefritidsordninger.

Som ministeren netop har redegjort for, har man fra ministeriets side iværksat en undersøgelse, som skal klarlægge en række af de områder, som forslagsstillerne ønsker at pålægge ministeren at undersøge. Resultatet af denne undersøgelse kommer i september 1989, hvor forslagsstillerne ligeledes ønsker en redegørelse fra ministeren om undersøgelsens resultater. Det kan altså ikke passe bedre sammen.

Det er rigtigt, at der er sket en udvikling af skolefritidsordningerne i kommunerne. Kvaliteten af disse ordninger er meget forskellig fra kommune til kommune, skriver forslagsstillerne. Man kan spørge, hvad der menes med ordet kvalitet. I forhold til hvad? Man kan ikke få kvalitet ind i noget ved bare at skrive det på et stykke papir. Kvalitet har noget at gøre med, hvad varen skal bruges til. Et stykke stof, der kan bruges til et gardin, kan være af en god kvalitet til et gardin, men det samme stof kan ikke bruges til et gulvtæppe, for så er det dårligt. Derfor er det et mærkeligt værdiladet ord at bruge. En skolefritidsordning skal kunne være forskellig fra kommune til kommune, fra en til en, fra lokalområde til lokalområde.

Forslaget ender med, at vi kloge i Folketinget skal fortælle de mindre kloge i kommunerne, hvordan de skal få pædagogisk kvalitet ind i skolefritidsordningerne. Hvorfor har Socialdemokratiet ingen tillid til, at de mange kommunalfolk – også kloge socialdemokratiske kommunalfolk – kan løse denne opgave på fortrin-